

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ХЕМОЕНЦЕФАЛОГРАФСКИ НЕВРОФИЙДБЕК ПРИ ДЕЦА С РАЗСТРОЙСТВА ОТ АУТИСТИЧНИЯ СПЕКТЪР

за присъждане на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.2. „Психология”-

Специална психология

Автор: МИТКО ДИМИТРОВ ШОШЕВ

Научен ръководител: проф. д.п.н. ДОРА ЛЕВТЕРОВА

Хематоенцефалографията (ХЕГ) е ново поле в научните изследвания, което изучава хемодинамика: васкуларизацията, обема на кръвта, оксигенацията, метаболизма или температурата в реално време.

Представеният дисертационен труд на д-р Митко Шошев по структура и съдържание отговаря на изискванията за този род научни разработки. В структурно отношение е разделен на увод, 4 глави, заключение, изводи, приноси, литература и приложения. Емпиричните данни са онагледени с графики, диаграми, схеми, таблици и др. Приложен е и списък на използваните съкращения. Библиографията съдържа около 150 източника на български, руски и английски.

В увода се представя кратък исторически обзор на разбирането на понятието аутизъм. В първа глава се обосновава избора на темата и нейната новост и актуалност. Специално място е отделено на развитието на специалната психология, като един от най-старите раздели на психологическата наука. Съвременното състояние на специалната психология се базира на връзката с неврофизиологията и образната диагностика, които предоставят важни данни за промените в мозъчните структури. В тази глава е отделено място на анализа на етапите в разбирането на състоянието аутизъм. Представени са и възгледите относно аутизма в международните класификатори МКБ и DSM. Втората глава е посветена на дизайна на изследването.

Изследването обхваща три етапа. Първият етап е свързан с проучване на различни теоретични източници относно ХЕГ неврофийдбек тренинга при децата с разстройства от аутистичния спектър. Вторият етап обхваща периода на анализ за мястото и ролята на ресурсните учители и специалисти при подпомагане на децата с нарушения от аутистичния спектър. Проучено е също така и мнението им относно различните методики при работа с деца с аутизъм, включително и невротренинг. Третият етап включва непосредствената експериментална работа с деца с разстройство от аутистичния спектър чрез използването на ХЕГ неврофийдбек.

Обект на изследването са възможностите на ХЕГ неврофийдбек тренинга при работа с деца с нарушения от аутистичния спектър. Ясно и точно са формулирани предмета и обекта на изследването. Основната цел е да се изследва ефекта от неврофийдбек върху състоянието на деца с нарушения от аутистичния спектър. Тази основна цел е декомпозирана в няколко основни задачи.

Формулирани са три основни хипотези, като всички имат и алтернативна формулировка. Хипотезите касаят продължителността на тренинга и влиянието му върху основни аспекти на психичното функциониране.

Изследвани са 6 деца на възраст от 3 до 15 год. В изследването участват 156 ресурсни учители и специалисти. Приложените методи отговарят на поставените цел и задачи и са надеждни за потвърждаване или отхвърляне на издигнатите хипотези. Подробно и ясно е описана Методология на ХЕГ неврофийдбек тренинга. В третата глава се обсъждат терапевтичните възможности на биофийдбек тренинга. Компетентно и ясно е обяснено предимството на ХЕГ пред ЕЕГ, което е свързано с лекотата и удобството на контрола над процеса на научаване.

В четвърта глава е осъществен количествен и качествен анализ, интерпретация и дискусия на резултатите. Анализът на резултатите от проучване на информираността на ресурсните учители и специалисти показва сравнително ниска информираност за невротренинг техники от страна на специалистите, работещи с деца с разстройство от аутистичния спектър, особено характерно за ресурсните учители. Прави впечатление високия процент на пълна липса на информация за невротренинг при специалисти и ресурсни учители като цяло. Този резултат е достатъчно основание да се включи в обучителните програми за ресурсни учители и специалисти информация за новите технологии и методи за работа с деца с нарушения от аутистичния спектър.

Получените данни категорично показват необходимостта от промяна в организацията на работа с деца с нарушения от аутистичния спектър. Тези промени касаят както изместването на фокуса от академичните постижения на детето, към проследяване динамиката на промяната, което е свързано с използването на нови методи и технологии.

Две от издигнатите хипотези се потвърждават, потвърждава се и третата алтернативна хипотеза.

Изводите са конкретни и са формулирани на базата на получените данни от изследваните лица. Анализът на данните дава основание да се препоръча използването на ХЕГ неврофийдбек тренинг при деца с разстройства от аутистичния спектър с различна тежест на нарушение. Наблюдаваните промени в състоянието на изследваните деца касаят комуникацията, сензориката и поведението. Удачно е ХЕГ неврофийдбек тренинга да се използва паралелно с друг вид методика за стимулиране на сензориката при деца с разстройства от аутистичния спектър.

Приносите на дисертационния труд на д-р Митко Шошев имат теоретичен и приложен характер. Теоретичните приноси се отнасят до анализ на концепциите и принципите на работа на биофийдбек тренинга. За пръв път у нас е проведено изследване на деца с разстройства от аутистичния спектър с ХЕГ неврофийдбек. Описан е механизма на действие на ХЕГ неврофийдбек тренинга при деца с разстройства от аутистичния спектър. Приложните приноси са свързани с апробиране на тест АТЕС за установяване на терапевтичното въздействие на ХЕГ неврофийдбек тренинга при деца с разстройства от аутистичния спектър.

Дисертационният труд на Митко Шошев е на съвременна и абсолютно нова за нашата терапевтична практика тема. Дисертационният труд е много добре структуриран и изпълнен. Написан е на много добър стил и език. Ограничението е малкият брой изследвани деца в широк възрастов период и неяснотата относно вида на аутистичното нарушение.

По темата на дисертационния труд д-р Митко Шошев представя 5 публикации.

Авторефератът отговаря структурно и съдържателно на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд на д-р Митко Шошев е върху нова за терапевтичната практика област. Получените емпирични данни дават основание да се

приеме наличието на позитивни промени при използването н ХЕГ неврофийдбек тренинга при деца с разстройства от аутистичния спектър, което може да повиши ефективността на терапевтичните въздействия с тях.

Имайки предвид гореизложеното, с убеденост препоръчвам на Уважаемото Научно Жури да присъди на Митко Шошев образователната и научна степен ДОКТОР в област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.2. „Психология”-Специална психология.

14.09.2016г.

Подпис:.....
(проф. д.пс.н. Ваня Матанова)